

5. peatükk. Ettevaatusabinõud ja turvalisus

Lisaks keskkonnast tulenevatele ohtudele ohustab näitusi ka vandalismi ja varguse võimalus. Tõsiselt peaks analüüsima, kas näitus võib sattuda terroristide või fanaatikute sihtmärgiks. Et võimalikke ohte ennetada, tuleks seetõttu näituseruumide kavandamisel näituse turvalisus väga hoolikalt läbi mõelda. Allpool on loetletud kõige olulisemad soovitusel objektide eksponeerimisel ning samuti personali ja külastajaid puudutavad soovitusel. Muidugi tuleb esmalt hinnata realistlikult eelarvet, vahendeid ja näitusepinna olemust, seejärel planeerida eriti murettekitavate alade turvalisuse tagamist ja rakendada vastavaid meetmeid.

Turvameetmed

Dokumentide eksponeerimiseks soovitatakse kasutada eelkõige spetsiaalselt selleks otstarbeks mõeldud ja sisutatud ruume, mille keskkond ning varguste, vandalismi, tule ja muude ohtude eest kaitsmise meetmed on samasugused kui hoidlates.

- Eksponeeritud objektid peavad olema turvatud nii tööajal kui ka pärast tööpäeva lõppu.
- Näituse turvalisuse eest tuleb määrata vastutama vähemalt üks konkreetne isik.
- Näitusealal olevad aknad (sh katuseaknad) tuleb varustada turvavahendite või lukkudega, aknaklaasid tugevdada turvakilega või asendada lamineeritud klaasiga. Lisaks tuleb esimese korruse akendele panna trellid või turvakatted ja klaasi purunemisest märku andvad andurid.
- Võimaluse korral tuleks ustele paigaldada kvaliteetsed lukud, näiteks fikseeritud lukukeelega ja tapiga lukud, ning fikseeritud tihvtidega hinged.
- Lisaks kvaliteetsetele lukkudele peaks näitust korraldav asutus kaaluma ka valvesignalisatsiooni paigaldamist, et turvalisust veelgi tõhustada.
- Hoone ja näituseala tuleb varustada häirekelladega, mis annaksid märku sissetungist, häirekellad tuleb paigutada kõikidesse sissepääsudesse ja ka sisealadele (akende juurde). Kui hoones kedagi ei viibi, peab häiresüsteem olema sisse lülitatud. Kaaluda tuleks ka liikumisandurite paigaldamise vajadust.
- Hoone peaks olema varustatud automaatse tulekahjusignalisatsiooni ja kustutussüsteemiga (soovitav on kasutada sprinklereid või veeudusüsteeme). Lisaks peaksid hooned olema varustatud ka suitsu- ja temperatuurianduritega ning vastavate häirekelladega, mis oleks kuulda üle kogu hoone, samuti soovitatakse kasutada turvaettevõtte ja häirekeskusega ühendatud häiresüsteeme.
- Lisaks veepihustussüsteemile peaks hoones olema piisaval hulgal kaasaskantavaid ja strateegilistesse kohtadesse paigaldatud tulekustuteid, mida tuleb lasta regulaarselt kontrollida.
- Kui hoones on veepihustussüsteem, tuleks näitusealale paigaldada ka veelandurid. Need on soovitatav paigaldada ka siis, kui esineb uputuseoht (näiteks kui näitusealal paiknevad veetorud või on läheduses tualettruumid).
- Veeandurid peavad reageerima veele, mitte õhu kõrgele niiskusesisaldusele. Koos suitsu- ja temperatuurianduritega kaitsevad need tõhusalt tule ja veekahjustuste eest.
- Kõiki turvasüsteeme tuleb korrapäraselt kontrollida, et tagada nende õige toimimine.
- Näitusealal ei tohi süüa, juua ega suitsetada.

- Eksponaadid tuleb paigutada eemale akendest, radiaatoritest, veetorudest ja muudest kohtadest, kus võib tekkida tule- või veekahjustusi või kus on vargus- või muu oht.
- Ennetada tuleb väärtuslike originaalide lubamatut minematoimetamist või puudutamist. Vitriinid tuleb hoida lukus ja raamitud originaalid tuleb turvakinnitusvahenditega kindlalt seinale kinnitada.
- Kõiki eksponaate tuleb korrapäraselt kontrollida, et avastada märke võimalikest kahjustustest. Kui vargus- või vandalismioht on hinnanguliselt kõrge, tuleb eksponaadid näituselt ära võtta.
- Vitriinide ja uste võtmeid tuleb hoida hoone turvalises osas kapis või seifis, võtmetele tohivad ligi pääseda ainult selleks volitatud inimesed.
- Isegi siis, kui kõik valvesüsteemid on olemas, ei tohi näitusealal välja pandud objektide kaitset jätta ainult nende süsteemide hooleks. Hoones peab pidevalt rakendama ka mõistlikku järelevalvet.
- Järelevalve korra tõhustamiseks võib hoonesse paigaldada järelevalveseadmed, näiteks sisetelevisiooni süsteemi (CCTV).
- Kui eksponeeritakse väga väärtuslikke objekte, tuleks kaaluda turvatöötajate ööpäevaringset kohalolekut. Sõltuvalt eelarvevõimalustest ja objektide väärtusest võiks mõelda ka väljaõppinud valvurite palkamisele.
- Valvur peaks külastajaid kontrollima enne nende sisenemist näitusealale ja sealt väljumisel. Külastajaid peaks vastu võtma spetsiaalsel vastuvõtualal, kus oleks ka garderoob jaapid üleriie ja isiklike esemete äraapanemiseks.
- Tuleb kehtestada rutiin, mis tagaks, et kõik hoone/näituse piirkonnad on alati hoone/näituse sulgemisel turvalised, kõik inimesed on lahkunud ega esine midagi sellist, mis võiks personali äraolekul õnnetuse põhjustada. Asutuse evakuatsioonikord peab tagama, et hädaolukorra puhul lahkuvad kõik inimesed hoonest/näituselt.
- Näitusepiirkonna sulgemisel peab kontrollima, et midagi ei oleks kadunud ja et mittevajalikud elektriseadmed oleksid välja lülitatud.
- Personali tuleb õpetada hädaolukordades reageerima ja töötajad peavad teadma, kuidas võimaliku varguse või kahjustuse puhul käituda. Samuti peab personal oskama kasutada tulekustuteid ja teadma, kuidas hoone tulekahjusignalisatsioon ja tulekustutussüsteem toimib, tundma valvesignalisatsioonisüsteemi ja olema kursis kehtiva evakueerimisplaaniga.
- Kui saadakse objektide laenamise ja teises organisatsioonis eksponeerimise taotlus, tuleb kaaluda ja kindlaks määrata, millised miinimumnõuded peavad loa saamiseks täidetud olema. Kaaluda tasuks järgmisi asjaolusid: hoone ja vitriini turvalisus, tule- ja veekahjustuse oht, tulekahjusignalisatsiooni ja tulekustutussüsteemi olemasolu ning hädaolukordades reageerimise suutlikkus. Laenutingimuste üksikasjalikuma kirjelduse leiate lisast „Pooltevahelised lepingud”. Mõnikord on vaja tulevast näitusepaika ka isiklikult külastada ja kontrollida, kas vajalikud kaitsemeetmed on olemas või kas neid suudetakse tagada.

Turvaplaan

Turvalisuse planeerimise eesmärk on kehtestada meetmed, mis aitaksid suurendada hoone turvalisust, eriti näitusealal. Koostada tuleb kirjalik turvategevuskava, kus on rõhutatud turvalisuse tagamise tähtsust, määratletud õnnetuste ärahoidmise meetmed ja kirjeldatud hädajuhtumite tegevuskord. Tegevuskord ja soovitused peavad

käsitlenema ka hoone haldamist, turvatöötajate olemasolu, kontrolli hoonesse sisenemise ja sealt väljumise üle, personali koolitusvajadusi, varguse avastamise süsteemide paigaldamist ja vajaduse korral politsei kaasamist. Varguste puhuks võiks koostada eraldi toimingute nimekirja, kus on kirjeldatud, kuidas varguse korral peab reageerima.

Turvaolukorra hindamine peaks aitama välja selgitada võimalikud ohud ja reastada turvariskid vastavalt nende esinemise võimalikkusele, kõigis turvalisuse tagamiseks tehtavates investeeringutes peaks arvestama suurimaid ohtusid. Töötajate kohustusi määratledes peab asutuse juht teatud ülesanded delegerima ja need töölepingutesse kirja panema. Küllastajatele ja personalile kehtestatud reeglites peaks olema märgitud kummalegi kehtivad juurdepääsuload ja -aeg ning samuti aeg, mil turvatöötajad peavad näituse turvamiseks kohal viibima (sh ka perioodil, kui näitust alles üles pannakse). Mitmed asutuse hädaolukorra lahendamise plaani (ohuplaani) koostamise põhimõtted kehtivad ka näituse turvaplaani puhul, seepärast on paljudes asutustes need kaks plaani omavahel tihedalt seotud.

Turvaplaanid ja ennetavate meetmete loendid peaksid sisaldama turvalisuse eest vastutavate töötajate ja turvaprobbleemide lahendajate andmeid. Uute ja tõhusamate turvasüsteemide paigaldamisel tuleb töötajatele tutvustada nende tööpõhimõtteid ja piiranguid ning anda õigetele inimestele juurdepääsukoodid. Turvasüsteem hõlmab ka hoone võtmete õiget väljajagamist ja kontrollimist. Töötajatele tuleb regulaarselt korraldada õppusi turvahäirete korral reageerimiseks, kooskõlastades plaanid ametivõimudega. Turvaplaanis on oluline nii õigusorganite esindajate kui ka asutuse kontaktisikute nimede ja telefoninumbrite õigsus. Vastav dokument tuleb regulaarselt üle vaadata, et garanteerida hädajuhtumite tegevuskorra kirjelduste ajakohasus.

Turvaplaani ja muid turvalisusega seotud dokumente tuleb hoida kindlaksmääratud ja turvalises kohas, et need oleksid kõrvalistele isikutele kättesaamatud, kuid tagada, et need oleksid kergesti kättesaadavad turvaküsimustega seotud töötajatele.